

Exposé Morawieckiego: deklaracje a rzeczywistość

Aleksander Łaszek, główny ekonomista i wiceprezes zarządu FOR

Rafał Trzeciakowski, ekonomista FOR

Warszawa, 28 grudnia 2017 r.

Synteza:

1. Premier Mateusz Morawiecki (PMM) w swoim exposé powtórzył wiele tez głoszonych od dwóch lat; część z nich jest błędna i stoi w sprzeczności z doświadczeniami innych krajów; część natomiast, choć jest słuszna, stoi w jawnej sprzeczności z faktycznymi działaniami rządu.
2. Błędem jest przypisywanie sukcesów gospodarczych Niemiec czy Korei polityce przemysłowej – to inne czynniki stały za sukcesami tych krajów, natomiast polityka przemysłowa nie pomagała, a wręcz spowalniała rozwój. Niebezpiecznym pomysłem jest, by to urzędnicy ministerialni za pieniądze podatników decydowali, kto i gdzie będzie budował drony, a kto elektryczne samochody.
3. Równie błędnym i niebezpiecznym pomysłem jest idea „przedsiębiorczego państwa”. Państwo, preferując zakupy w państwowych przedsiębiorstwach, ogranicza w ten sposób możliwość rozwoju prywatnych firm. Jednocześnie państwowe firmy, działające w takich sektorach, jak np. energetyka, gdzie są chronione przed konkurencją, przerzucają wysokie koszty swojego działania na klientów, ograniczając tym samym konkurencyjność całej gospodarki.
4. Za słuszne należy uznać deklaracje o lepszej jakości prawa i wyższych inwestycjach, które stoją jednak w jaskrawej sprzeczności z działaniami rządu PiS. Rząd ten bije rekordy w nadprodukcji prawa, jednocześnie podporządkowując sobie wymiar sprawiedliwości. Efektem chaotycznych zmian w prawie jest zwiększona niepewność przedsiębiorców, którzy ograniczają inwestycje – w 3 kw. 2017 roku były one niższe niż 2 lata temu,, w momencie objęcia władzy przez PiS.

Synteza:

5. Sprzeczność między deklaracjami a faktycznymi działaniami widać też na poziomie polityk sektorowych. PMM mówi o modernizacji rolnictwa – jednocześnie rząd, zakazując handlu ziemią, de facto przywiązuje rolników do ziemi, blokując rozwój dużych, wydajnych gospodarstw. PMM mówi także o walce ze smogiem, podczas gdy polityka rządu już doprowadziła właścicieli farm wiatrowych do strat, blokując tym samym dalsze inwestycje.
6. PMM, podsumowując dwa lata rządów PiS, pomija pozytywne skutki bardzo dobrej koniunktury u naszych głównych partnerów handlowych, która sprzyja wyższym wpływom podatkowym oraz dalszemu spadkowi bezrobocia (co zresztą jest kontynuacją trendu zapoczątkowanego jeszcze pod rządami PO-PSL). W ten sposób fałszywie przypisuje sobie zasługi.
7. Trudno zrozumieć stosunek PMM do zagranicznych inwestorów. Z jednej strony, jako wicepremier przyciągnięcie kolejnych zagranicznych inwestorów uznawał za sukces, z drugiej strony, temat ich zysków uważa za wyzysk. Trudno żądać, by zagraniczne firmy, które inwestują w Polsce, nie oczekiwały później zysków. Inwestycje te są istotne dla polskiej gospodarki, bo wiążą się z napływem nowych technologii, z czego korzystają także polskie firmy. Dzięki zagranicznym inwestorom rosną także dochody Polaków – i tak, od 1995 roku, od kiedy dysponujemy porównywalnymi danymi, dochody zagranicy wzrosły o 58 mld zł, a Polaków o 980 mld zł, co było jednym z najlepszych wyników wśród państw postsocjalistycznych.

1. Błędne pomysły

Morawiecki: „To państwo wylało fundamenty pod sukces amerykańskiej Doliny Krzemowej, czy izraelskiej innowacyjności czy przemysłu koreańskiego albo niemieckiego.”

Rzeczywistość: Niemiecki przemysł jest przykładem sukcesu braku polityki przemysłowej, a francuski jej porażki. Na początku lat 60. przemysł francuski był zapóźniony wobec niemieckiego (RFN), doświadczał zatem szybszego wzrostu. Jednak sektory, w których rząd francuski prowadził tzw. *grand projets* (przemysł maszynowy i elektryczny), nie wyróżniały się na tle Niemiec szybszym wzrostem od sektorów, w których brakowało państwowych projektów (przemysł mineralny, metalowy, spożywczy, odzieżowy). We Francji do dzisiaj państwowe konglomeraty przemysłowe opierają się w znacznej mierze na zamówieniach publicznych, o które politycy francuscy są zmuszeni zabiegać za granicą, jak np. o polskie kontrakty zbrojeniowe.

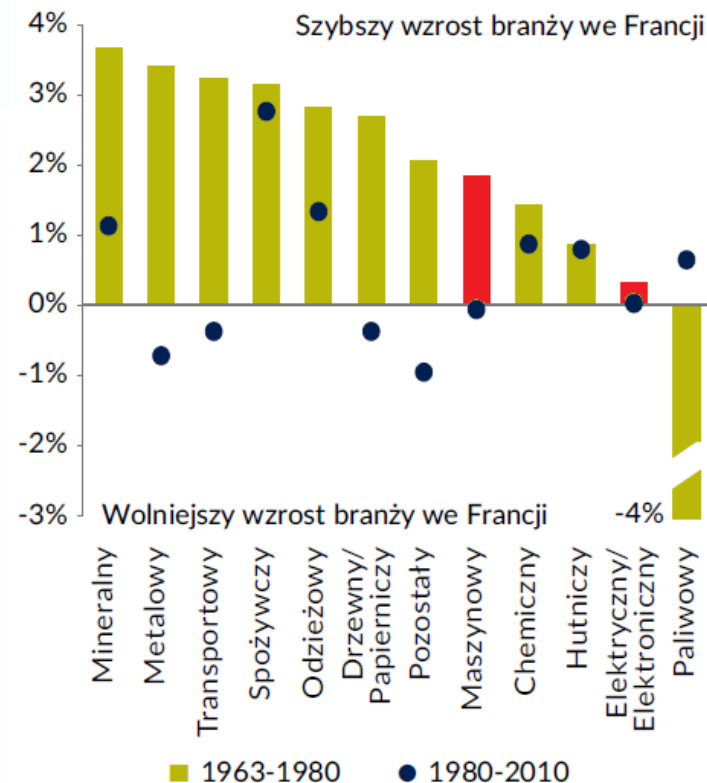
Więcej o niepowodzeniach polityki przemysłowej – patrz **Raport FOR „Perspektywy dla Polski”**.

Źródło: Bukowski, M., & Śniegocki, A. (2017), *Made in Europe: polityka przemysłowa wobec wyzwań XXI wieku*. Warszawa: WiseEuropa.

Różnica we wzroście wartości dodanej

Różnica rocznych stóp wzrostu (CAGR)

Francja względem Niemiec

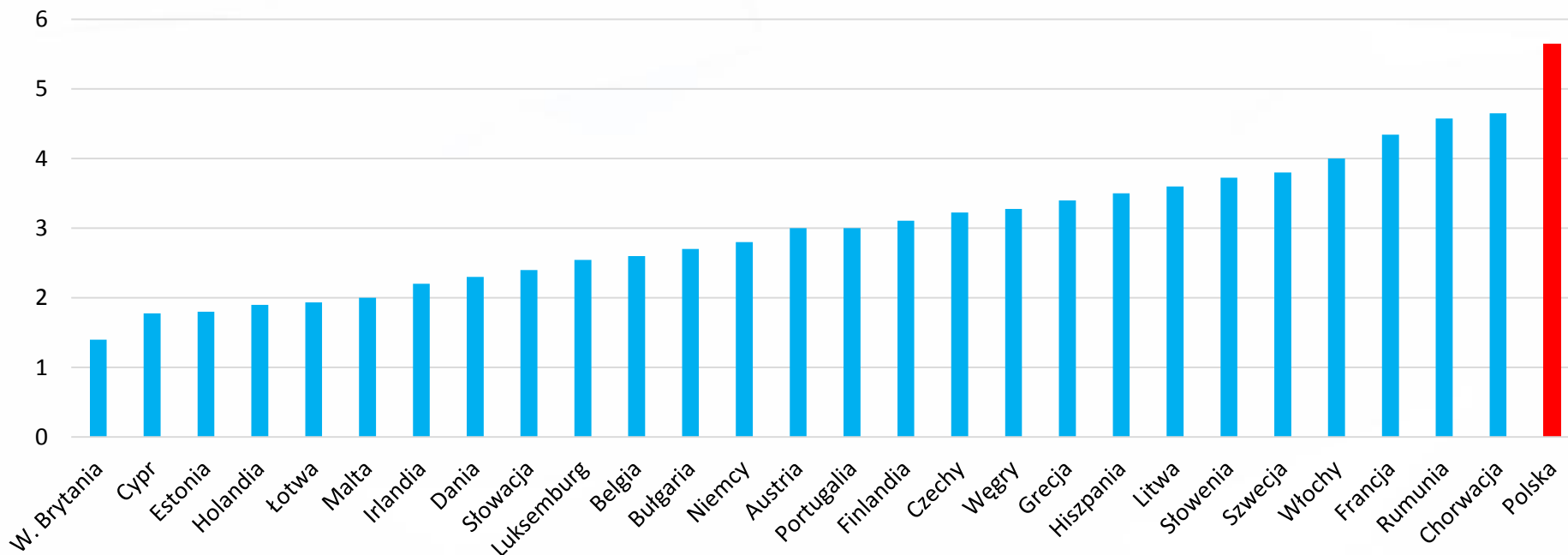
Obliczenia WiseEuropa na podstawie danych ONZ
(w latach 1963-1989 – wyłącznie RFN)

Morawiecki: Do przedsiębiorczych przedsiębiorców dołącza teraz również przedsiębiorcze państwo.

Rzeczywistość: Jeszcze w 2013 roku obecność państwa w polskiej gospodarce była największa w UE; obecny rząd dalej ją poszerza, wypychając prywatne firmy. Po pierwsze, gdy państwo, zamiast ogłaszać przetargi, kupuje we własnych spółkach, ogranicza się tym samym możliwość rozwoju prywatnym firmom (np. w sektorze zbrojeniowym, ubezpieczeniach, budownictwie). Po drugie, kontrolowane przez państwo oligopole (np. w energetyce i bankowości) będą w stanie przerzucić swoje wysokie koszty na prywatne firmy w postaci wyższych opłat.

Zakres własności państwowej 2013

Wyższa wartość indeksu wskazuje na większy zakres własności państwowej w gospodarce

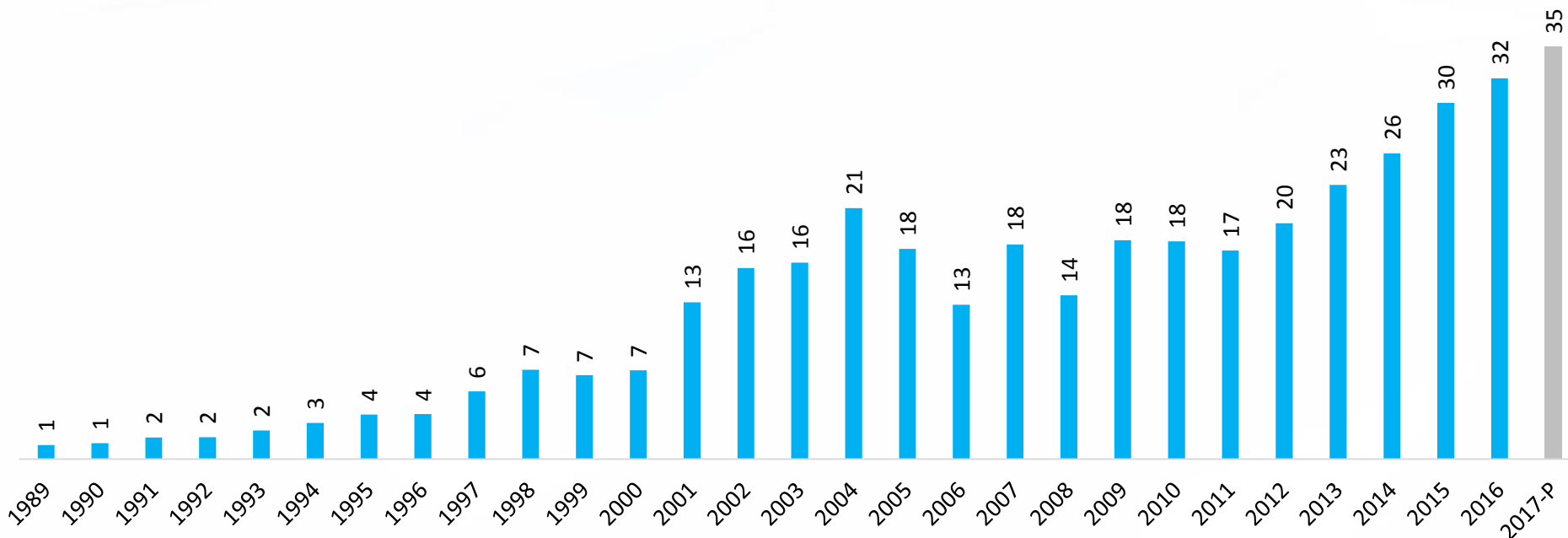
2. Słuszne pomysły, sprzeczne z dotychczasowymi działaniami rządu

Morawiecki: Musimy uczyć się przygotować spójne prawo i podejmować decyzje podporządkowane długofalowym strategiom rozwojowym. Nie zawsze też im więcej prawa, im więcej ustaw, tym lepiej – czasami jest odwrotnie. W ostatnich 25 latach co roku było więcej prawa. Postaramy się zatrzymać tę falę.

Rzeczywistość: W ciągu ostatnich 2 lat tempo uchwalania nowych ustaw przyspieszyło, przy jednoczesnym spadku ich jakości – nadużywanie ścieżki poselskiej oznacza brak konsultacji, a przejście przez PiS Trybunału Konstytucyjnego brak niezależnej kontroli konstytucyjności ustaw.

Nadprodukcja prawa

Tysiące stron aktów prawnych, które weszły w życie w poszczególnych latach od 1989 r.

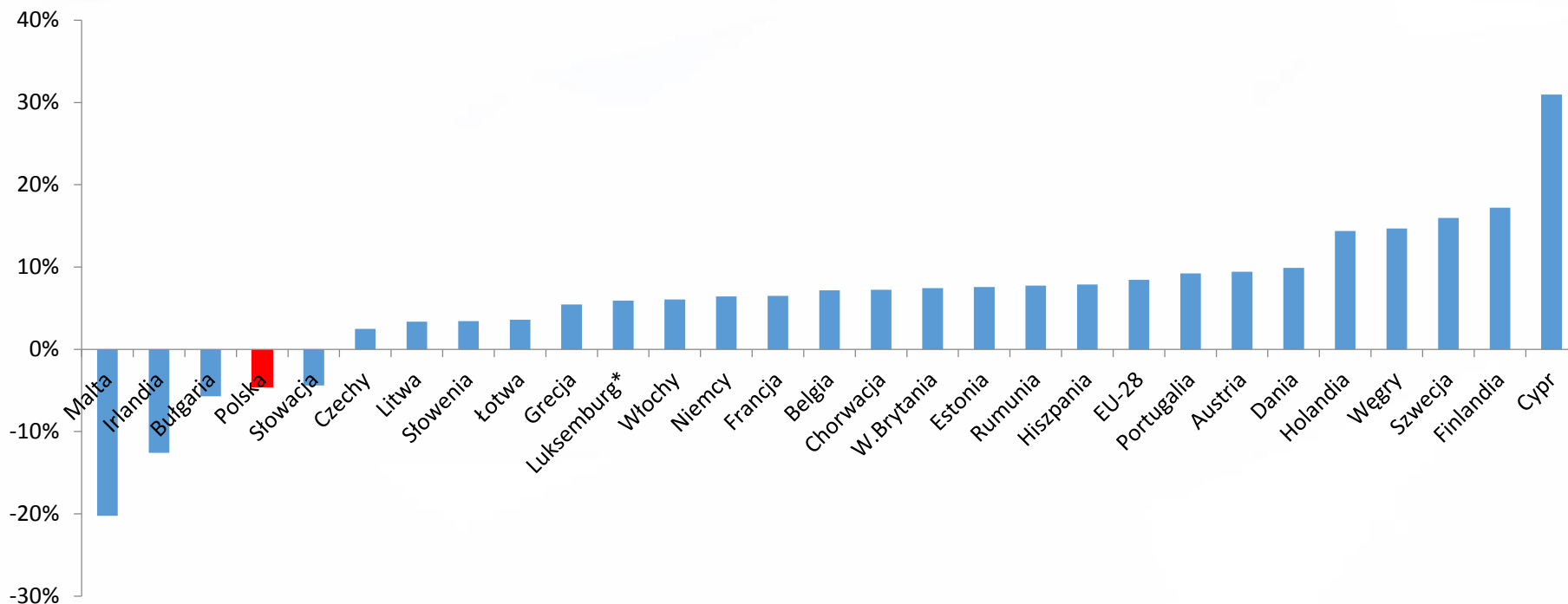

Morawiecki: Potrzebujemy dzisiaj przejścia od kapitalizmu, konsumpcji na kredyt, który zagraniczne instytucje zainstalowały tutaj na początku lat dziewięćdziesiątych, do kapitalizmu, oszczędności i inwestycji.

Rzeczywistość: Dwa lata temu minister Morawiecki, ogłaszając strategię odpowiedzialnego rozwoju, mówił o konieczności podniesienia stopy inwestycji. Po dwóch latach rządów PiS inwestycje w 3 kw. 2017 roku były niższe niż w 3 kw. 2015 roku, pomimo rekordowego wykorzystania mocy produkcyjnych w gospodarce. FOR szacuje, że niepewność, wywołana nieprzewidywalnymi zmianami w prawie, dokonywanymi przez nowy rząd, obniżyła inwestycje przedsiębiorstw prywatnych o 30-40 mld zł.

Zmiana inwestycji 3Q2017 w porównaniu do 3. kwartału 2015 r.

%

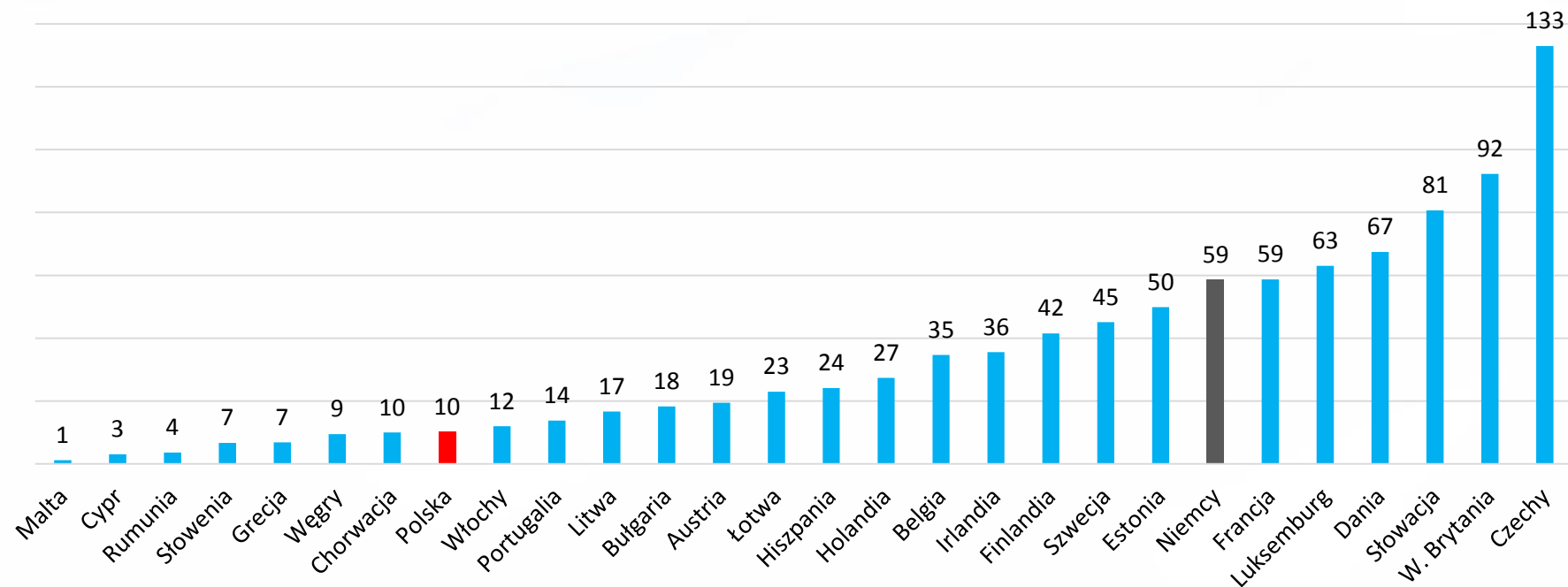

Morawiecki: Będziemy też dbali o ochronę polskiej ziemi, będziemy wspierali unowocześnianie gospodarstw i przedsiębiorczości na wsi. Polskie produkty rolne są na świecie symbolem jakości. Trzeba sprawić, żeby dotarły na europejskie i światowe stoły pod Polską marką.

Rzeczywistość: Rząd, zakazując handlu ziemią, de facto przywiązał polskich rolników do ziemi. Rozdrobnione polskie gospodarstwa rolne mają bardzo niską produktywność i nie są w stanie zapewnić rolnikom wysokich dochodów. Rząd zamiast wspierać modernizację rolnictwa utrwała jego zacofanie.

Przeciętna wielkość gospodarstw rolnych

Hektary, 2013 rok

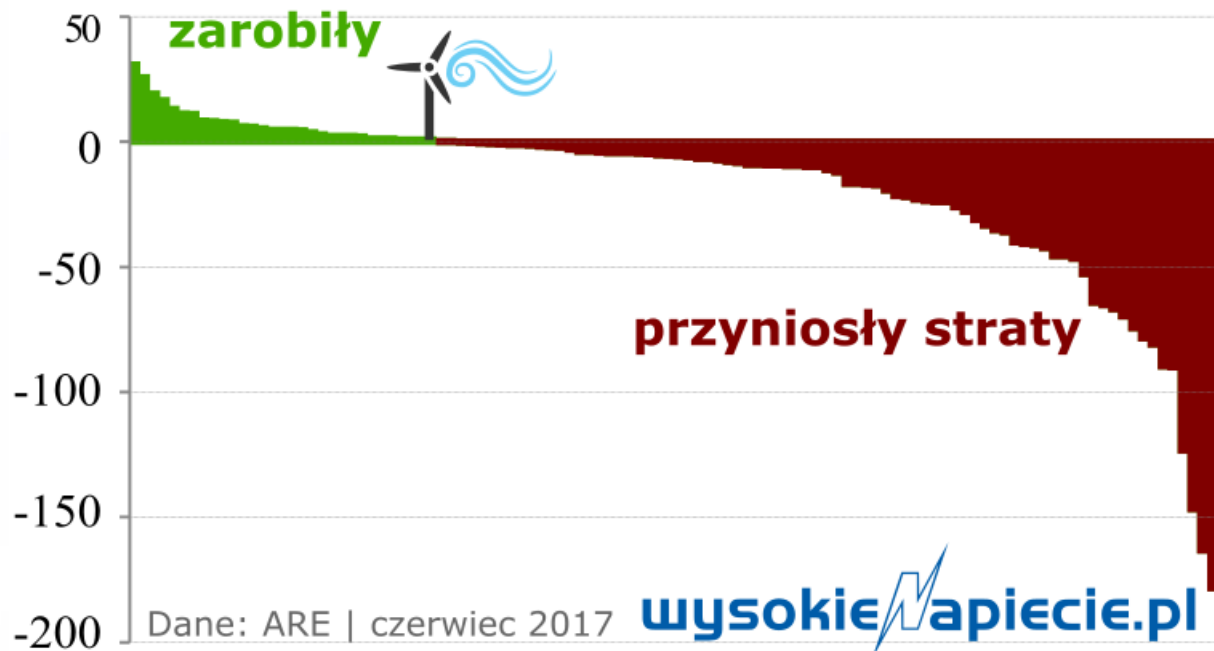

Morawiecki: Dla naszych przyszłych pokoleń chciałbym zadbać, by również alternatywne źródła energii mogły się w Polsce swobodnie rozwijać. Nie w imię ideologii, a tam, gdzie jest to uzasadnione ekonomicznie i przyniesie Polakom korzyść, a nie koszty.

Rzeczywistość: Rząd zablokował budowę nowych farm wiatrowych, skokowo podniósł opodatkowanie istniejących, stworzył niejasne środowisko regulacyjne ich funkcjonowania, a w obliczu spadku cen zielonych certyfikatów państwowe koncerny energetyczne zerwały umowy z farmami wiatrowymi. W efekcie 70% farm wiatrowych przyniosło w 2016 roku straty na łącznie niemal 3 mld zł.

Wyniki finansowe farm wiatrowych w 2016 roku

Mln zł

3. Rola koniunktury u głównych partnerów handlowych

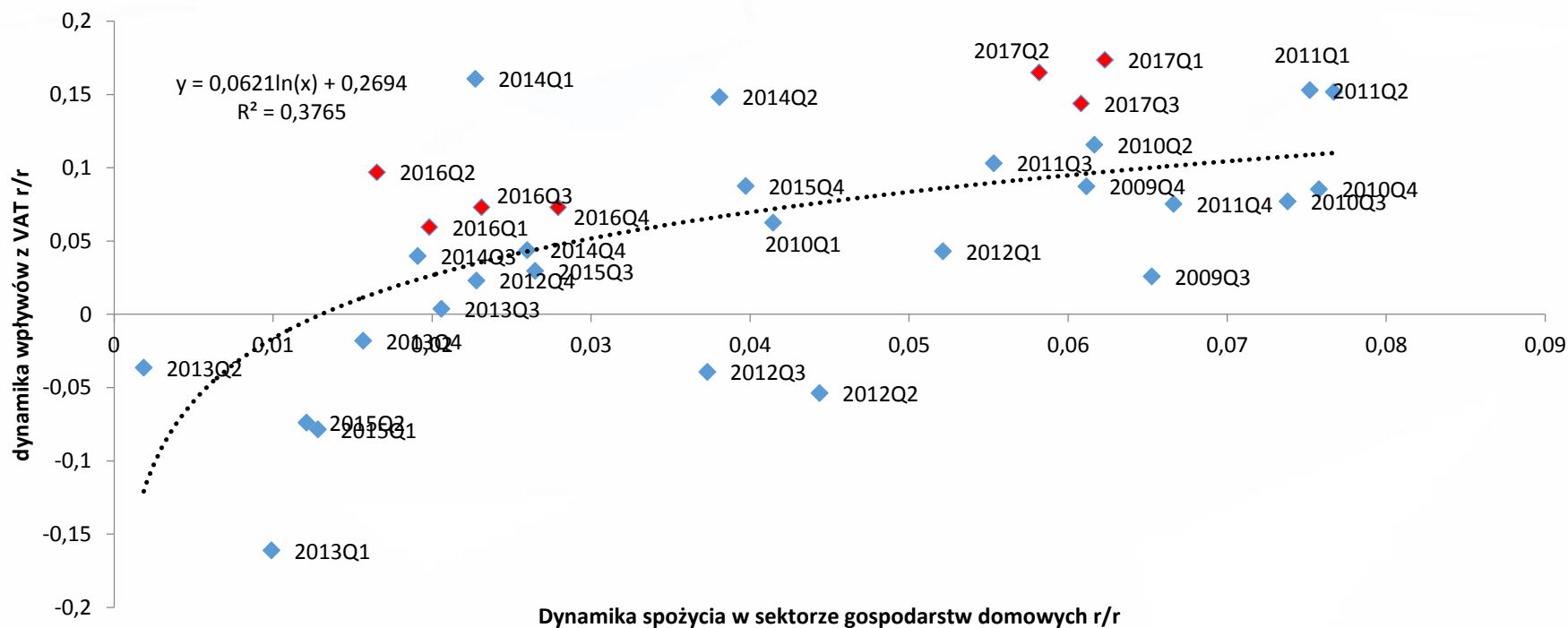
To przede wszystkim dobra koniunktura stoi za wzrostem wpływów z VAT

Morawiecki: Tylko w tym roku wpływy z podatku VAT wzrosły o 30 miliardów złotych. To więcej niż przez poprzednie dziewięć lat.

Rzeczywistość: Dochody z VAT w ciągu 2 lat rzeczywiście wzrosną o ok. 30 mld zł, ale aż 10 mld zł to efekt wzrostu PKB, 5-7 mld zł to czynniki jednorazowe, a tylko między 5 a 9 mld zł można już teraz uznać za trwałą poprawę ściągalności. To, na ile pozostała część wzrostu wynika z trwałej poprawy ściągalności, a na ile z czynników cyklicznych, zweryfikuje dopiero następne spowolnienie gospodarcze.

Dynamika wpływów z VAT oraz spożycia gospodarstw domowych

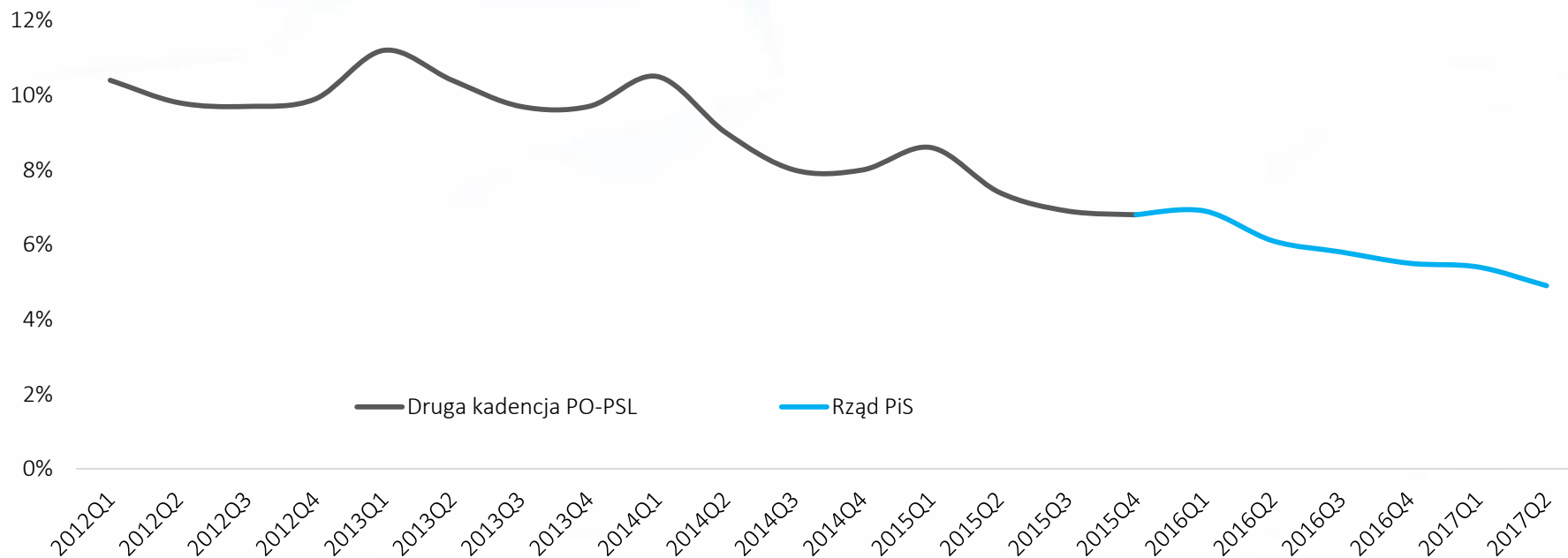
Dynamika nominalna r/r

Morawiecki: Bezrobocie jest najniższe od 27 lat.

Rzeczywistość: Spadek bezrobocia to kontynuacja trendu, który PiS odziedziczył po poprzednim rządzie. Ciesząc się z niskiego bezrobocia należy pamiętać o utrzymującym się problemie niskiej aktywności zawodowej Polaków.

Stopa bezrobocia
%

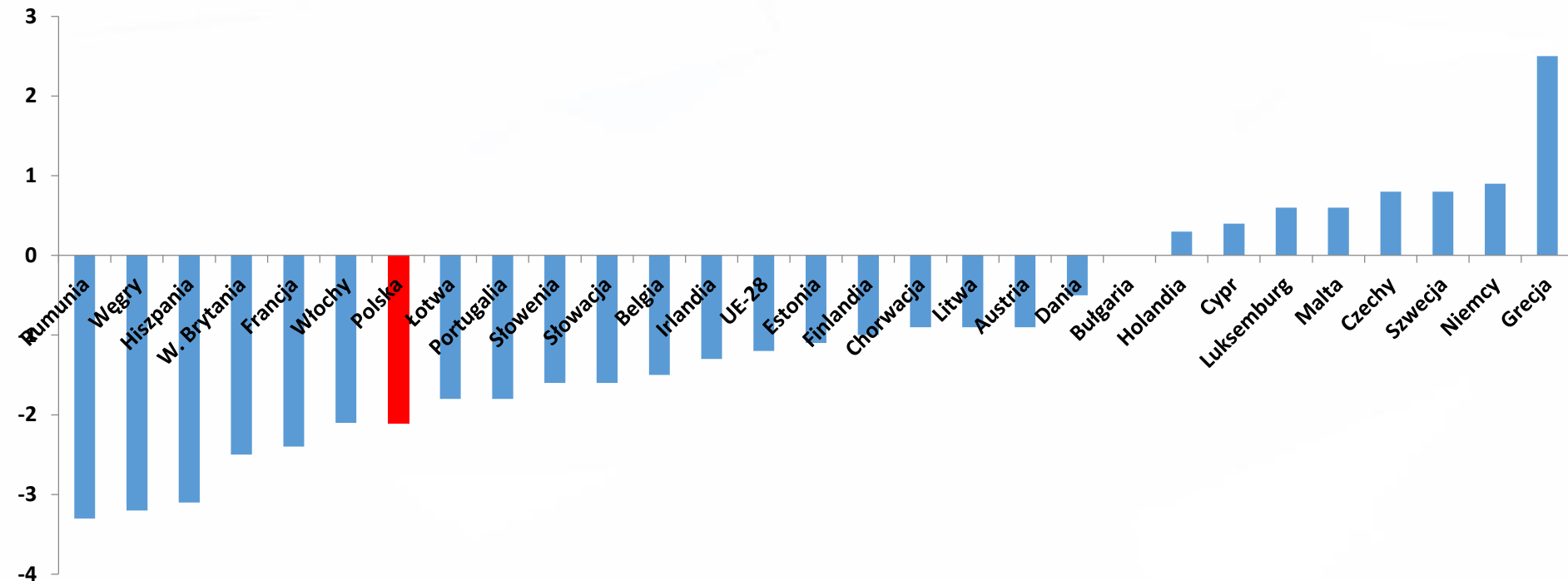
Utrzymujący się deficyt strukturalny pokazuje problemy finansów państwa

Morawiecki: Gospodarka i finanse publiczne są coraz bardziej zrównoważone.

Rzeczywistość: Dobra koniunktura i związane z tym wyższe wpływy podatkowe maskują problemy finansów publicznych. Według szacunków Komisji Europejskiej, w 2017 roku Polska będzie miała jeden z większych deficytów strukturalnych w UE. Odpowiedzialny rząd powinien wykorzystać dobrą koniunkturę do zmniejszenia deficytu, a nie do wzrostu wydatków publicznych.

Deficyt strukturalny 2017

% PKB

4. Dyskredytowanie ostatnich 25 lat

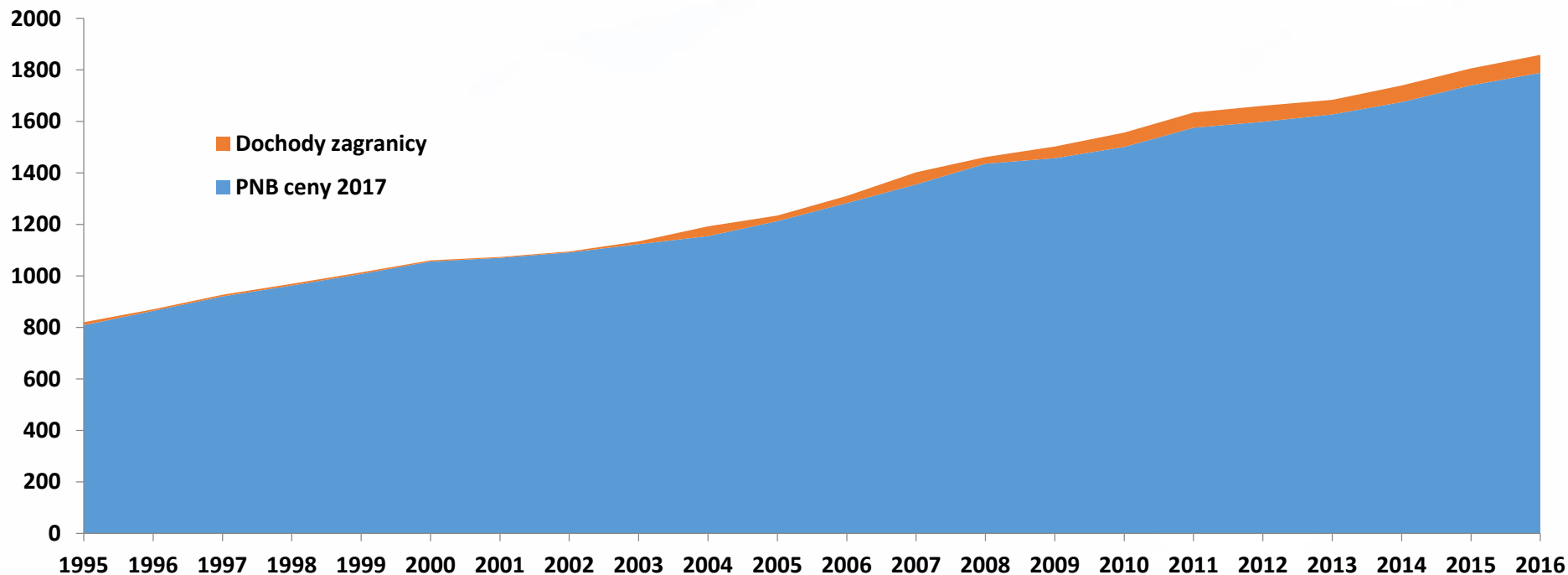
Dochody Polaków wzrosły znacznie bardziej niż dochody zagranicy

Morawiecki: Temat tabu, ten temat tabu stał się prawdą oczywistą, pomimo tego że Polacy bardzo dużo produkują, to nie wszystko, co nasza gospodarka wytworzy pozostaje w naszych portfelach. (...) 70 do 100 miliardów złotych czyli około czterech do pięciu procent wypracowanego PKB stanowi dochód zagranicy.

Rzeczywistość: Od 1995 roku dochody zagranicy wzrosły o 58 mld zł; w tym samym czasie dochody Polaków wzrosły o 980 mld zł, co było jednym z najlepszych wyników wśród państw postsocjalistycznych. Ten wzrost nie byłby możliwy bez zagranicznych firm, których inwestycje wprowadziły do Polski nowoczesne technologie. Ponieważ są to komercyjne firmy, to inwestowały w Polsce tylko ze względu na oczekiwane zyski; nie można mieć w kraju zagranicznych inwestycji i jednocześnie nie pozwalać inwestorom na zarabianie na nich.

Produkt Narodowy Brutto oraz dochody zagranicy

Mld zł, ceny w 2016 roku

Źródło: Główny Urząd Statystyczny (GUS)